

Unele simboluri ale religiilor

Toate tradițiile religioase sunt tot atâtea căi spre aflarea adevărului.

Marcus Terentius Varro

Toate religiile sunt hărți ale minții omenești.

Ioan P. Culianu

ALFA ȘI OMEGA ÎNCEPUTUL ȘI SFÂRȘITUL

CREȘTINĂTATEA

Alfa și Omega (prima și ultima literă a alfabetului grecesc), simbolizează faptul că Domnul Dumnezeu Iisus Hristos este Începutul și Sfârșitul tuturor lucrurilor - eternitatea.

Simbolul Hristos Pantocrator: Iisus Hristos împăratul lumii.

Simbolul Hristos Pantocrator: Iisus Hristos împăratul lumii.

ICHTYS (Peștele) derivat din primele litere ale propoziției „Iisus Hristos, fiul lui Dumnezeu, salvatorul”.

Monograma lui Iisus Hristos încadrată de rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, fiul Lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”.

AGNUS DEI - Mielul lui Dumnezeu. Reprezentare vizuală a Mântuitorului, care, precum un miel, ispășește prin sacrificiul

suprem pentru toate păcatele omenești.

CRUCEA CREȘTINĂ: simbolul Patimilor și Învierii.

variante ale Crucii

BIZANȚ

Flamura bizantină cu Swastika jainistă.

BUDISM

fondat de Siddharta Gautama sau Sakyamuni (Buddha - Cel Iluminat) a apărut în India (sec. 6 și 5 î.H.).

Roata vieții, (sau a dreptății) cu 8 spițe indică cele Opt Nobile Adevăruri ale religiei bu-

diste; cercul indică perfecțiunea și calea spre iluminare.

Nodul nesfârșit

Budism - Infinitul

Înțelepciunea infinită a lui Buddha.

Floarea de lotus:

simbolul purității și înălțării spirituale.

CONFUCIANISM

fondat de filozoful chinez Kong-Fu-zi (Confucius, 551-479 î.H).

El nu avea intenția să întemeieze o religie nouă, ci să contribuie la renașterea religiei

dinastiei Zhou, ale cărei ritualuri întrupau modele de comportament civilizat, adunate de-a lungul mai multor generații.

DAOISM

S-a format prin îmbinarea filosofiei chinezești antice cu opera spirituală a lui Lao Zi (transcris și Lao Tse sau Lao Tze), contemporan cu alt mare filosof – Confucius, trăitor prin veacul al VI-lea î. H.

Simbolul **Yin și Yang**: Interacțiunea energiilor „yin” și „yang”, întunericul și lumina, binele și răul, cerurile și pământul, femeia și bărbatul, două forțe complementare,

care sunt baza universului, întrucât *Nu exista un principiu valabil în toate împrejurările.*

HINDUISM

conține un adevărat sistem de simboluri religioase, ale

simbol Hindu al timpului

căror semnificații diferă funcție de locul geografic, momentul istoric al apariției și al învățătorilor (preoților) fiecărui timp.

Aum (sau **omkar**) silabă mistică de venerare, rostită în timpul rugăciunii, din religiile Indiei: hinduism, sikhism, jainism, budism.

Swastika: cruce, cu cele patru brațe îndoită la 90 de grade. Simbolul pare să vină din Neolitic.

Simbolul svasticii este sacru în hinduism, budism și jainism.

KARMA (sanscrită)

efect, faptă, acțiune: concept filosofic-religios prin care

fiecare acțiune - fizică sau spi-

rituală - are în mod inevitabil o urmare.

IUDAISM

crența într-un singur Dumnezeu - Creatorul universului.

Simbol: steaua în șase colțuri semnificând cele șase zile ale Creațiunii.

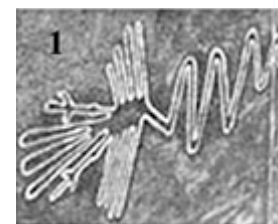
Denumire: *Scutul lui Dumnezeu* numit și *Steaua lui David* (sau *Scutul lui David*) ca omagiu adus Regelui David, strateg strălucit, cântăreț și muzician genial, autorul *Psalmlor*.

Menorah: sfeșnic cu șapte brațe, întrupând zilele săptămânii dar și Rugul Aprins, văzut de Moise pe Muntele Horeb - Sinai.

INCAȘII

O religie străveche, foarte avansată, despre care s-a aflat în sec. 16, când un aventurier spaniol, în fruntea unei mici armate, a cucerit unul dintre cele mai mari imperii din Anzii Americii de Sud. Neamul indian

al incașilor concepea universul ca având trei dimensiuni: trecutul și interiorul Pământului; prezentul și spațiul terestru; viitorul și țările cerești.

trecutul și interiorul Pământului; prezentul și spațiul terestru; viitorul și țările cerești.

În urma civilizației incașilor au rămas multe enigme, unele dintre acestea fiind – scrie Ioan D. Culiuanu „*Acele desene enorme trasate la dimensiuni uriașe în rocile feruginoase ale văii Palpa, destinate să fie contemplate de sus de vreo zeități astronomice al căror sens ne rămâne în general necunoscut*” (Dicționar al religiilor, Ed. Humanitas, 1993).

Științele de frontieră presupun că scopul desenelor ar fi comunicarea cu extraterestrii (foto 1 și 2).

JAINISM

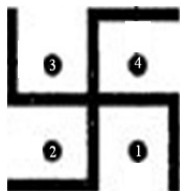
Întemeietor JINA (Triumfătorul)

Formula celor trei Giuveruri ale Jainismului: Viziunea Lumii Drepte; Dreapta Cunoaștere, Dreapta Purtare.

Swastika jainistă

Fiecare templu sau carte sacră conține, de regulă acest symbol.

În templu se face în jurul altarului din boabe de orez. Cele patru brațe reprezintă cele patru existențe pe care le poate avea sufletul prin reîncarnare

1) demon: ființă „infernală” care trăiește în iad și care exprimă formă extremă de suferință

2) animal: ființă non-umană, superioară evolutiv insectelor

3) om: singura formă de jiva care poate obține eliberarea în mod direct, fără a fi nevoie de alte renașteri

4) ființă „celestă”, cea mai fericită formă pe care o poate lua jiva în lumea materială

În Occident, Swastika apare însoțită de silaba „om”, pentru a o diferenția de conotațiile

negative și nefavorabile pe care le-a căpătat semnul utilizat de naziști ca simbol al puterii absolute și al morții.

Silaba Om: sunet cosmic semnificând omnipotența.

OLIMPUL ZEILOR DIN GRECIA ANTICĂ

Reședința zeilor nemuritori (prin venele cărora nu curgea sânge, ci mai degrabă un abur - „icor”), era muntele Olimp, unde trăiau în familii dominate de Zeus, autoritatea supremă.

Însemnul lui Zeus

la origini simbol al Zeitei vieții și morții

Grecii puneau mare preț pe oracolele lui Zeus de la

Dodona și al lui Apollo de la Delfi, unde mergeau să li se prezică viitorul.

SHINTOISM

Simbol: **Torii** (tranziția dinspre sacru spre profan).

ZOROASTRISM

Religie de stat în anticele Imperii Persane.

Simbol de bază: Faravahar - duhul păzitor.

SEMNE SATANICE

Crucea și Swastica au fost preluate în chip funest de două extreme radicale ale lumii.

Swastika jainistă transformată de naziști în simbol al crimei și asasinatului

RELIGII NOI

Baha'i: confesiune monoteistă inițiată de persani în sec. 19. Simboluri: steaua cu cinci colțuri: simbol al solilor Cerului dar și al corpului omenesc; steaua cu 9 colțuri și inelul cu simbol: semnificația perfecțiunii.

Cer și pământ e pătrunse de mintea-i divină.

(trad. G. Murnu)

Stoicii au stabilit ca principiile ale existenței *divinitatea* - principiul producător, iar materia - principiul produs. Din interferența acestora se vor fi născut cele patru elemente primordiale: aerul, apa, pământul, focul.

AUSPICILE

(*auspicia* < *aves spicere* - a observa păsările), ritual divinatory roman, constând în interpretarea semnelor divine, manifestate prin zborul sau cântul păsărilor și prin apetitul puilor sacri.

Divinația auspicială sau augurală era cunoscută încă din timpurile homerice (cf. Homer, *Odiseea*, II, v. 181 - 182) și e posibil ca romanii să o fi preluat de la greci (intemeietori ai orașului Pallantium, cetate anterioară Romei pe acele locuri) sau de la etruscii vecini și să o fi asimilat și perfecționat, prin acel fenomen specific roman de receptare a oricărui element alogen de cultură și civilizație, numit *interpretatio Romana* (considerată de Cicero și, în general, de romani o formă proprie de divinația - *divinatio nostra*).

ADDENDA

ROMANII și DIVINITATEA

(mic glosar)

„Totul e hotărât de o minte divină...”

CICERO

Marcus Tullius Cicero 106 î.Hr. - 43 î.Hr.): filozof, politician, jurist, orator, teoretician politic, consul și constituționalist

roman. Activitatea sa literară și politico-socială s-a concretizat în domeniul atâr de numeroase, încât Cicero poate fi calificat *homo universalis* - om universal.

Remarcabil teoretician al artei retorice, este socotit unul dintre părinții oratoriei antice

AITHER

Aither (eterul) - Focul Divin, elementul originar al lumii, este identificat de Zenon din Kition cu Zeus - rațiunea seminală care generează și menține materia, iar Seneca îi atribuia lui Jupiter, principiul rațional și vital al lumii

Nimbat de flăcări, Zeus devine principiu eteric
Și lumea întregă învăluie-n marea-i lumină,

COMMUNIA IURA

- normele religiei comune - concordă cu definiția dată de Cicero religiei: *iustitia erga deos religio dicitur* (îndeplinirea îndatoririlor legale față de zei de numește religie - *Partitiones oratoriae*). Această definiție sintetizează mentalitatea religioasă romană, profund marcată de obligativitatea îndeplinirii datorilor contractuale ce decurg din relația mutuală cu divinitatea.

DIVINAȚIA INTUITIVĂ EXTATICĂ SAU PROFETICĂ

În dialogul *Phaidros*, Platon distinge două forme ale divinației: inspirată direct de divinitate și considerată de el cel mai util dar al zeilor, divinația intuitivă extatică sau profetică, manifestată prin nebunia divină.

DIVINAȚIA INDUCTIVĂ SAU ARTIFICIALĂ

constă în interpretarea semnelor divine (forme indirecte de manifestare a divinității pe baza unor deprinderi formate și perpetuate prin observație și experiență, care duseseră la constituirea unei arte divinatorii).

EMPORIKE TECHNE

este formula concentrată a înțeleșului îndatoririlor omului față de divinitate, numită de Platon *do ut des* (dau ca să-mi dai).

ENTHOUSIASMOS

Viziunile simbolice ale Casandre și, în general, capacitatea premonitivă a tuturor profeteselor apolinice (Sibile și pythonisse) sînt explicate de Platon (*Phaidros*) ca fiind generate de acea stare de posesiune divină, numită *enthousiasmus*, prin care profetesa devenea *entheos* (*plena deo* – posedată de zeu), deoarece zeul pătrundea în trupul acestei ființe mediumnice, folosindu-i vocea și făcându-și astfel cunoscute muritorilor avertismentele.

Limba vorbită de Cassandra era comparată de Eschil (în *Agamemnon*), cu ciripitul unor rîndunele, analogie din care s-a născut probabil expresia „limba păsărească”, folosită pentru orice limbă care ne contrariază, mai ales sub aspect articulativ.

DELIRUL PROFETIC

Cicero și Plutarh, spre deosebire de Platon și Aristotel (în perioada tinereții), consideră că instalarea într-un trup muritor nu e de demnitatea unui zeu și explică delirul profetic prin facultatea premonitivă înăscută a sufletului omenesc, care se manifestă plenar atunci când acesta e liber de orice legătură corporală și rațională.

KLEROMANTIA

Divinația prin tragere la sorți (gr. *kleromantia*, lat. *sortilegium*) își are originea în ideea că orice mișcare a omului dirijată de hazard, este un semn divin.

Sortii (gr. *kleros*, lat. *sors*) erau pietricele de diferite forme și culori, boabe albe sau negre, oscioare sau tăblițe inscripționate cu diverse formule; puteau fi aruncate direct pe pământ, așezate într-o urnă sau, cum e cazul sorților de la Preneste (tăblițe de stejar gravate cu literele vechiului alfabet latin), erau închiși într-un cufăr și extrași de mâna unui copil în ocazii speciale, când se impunea consultarea lor.

MANTIKE

Platon (în *Phaidros*) stabilise distincția între două forme de divinație: *mantike*, divinația naturală, profetică, intuitivă, dar rezervată zeilor și *oionistike*, divinația rațională, practică după regulile artei divinatorii, artificială sau inductivă.

El constată, totodată, superioritatea manticii ca formă de relație nemijlocită cu divinitatea, elogiază această formă de posesie divină, nebunia divină (*enthousiasmus*, *theia mania*): „cu cât arta de a vedea cu duhul (*mantike*) stă mai presus de cea augurală (*oionistike*), tot pe atât stă mai presus nebunia care vine de la zeu pe lângă omeneasca chibzuință”.

PRACTICA DIVINATORIE ORACULARĂ

era recunoscută de Aristotel ca o știință a viziunii spirituale și epoptică (a contemplării).

PROOGNOSTICA

(*Prezicerile*) este traducerea ciceroniană a celei de-a doua părți a poemului lui Aratos, intitulată *Diosemeia* (*Semnele lui Zeus*), în timp ce *Phainomena*

este titlul primei părți, după care s-a numit întregul poem.

RELIGENS, RELIGIOSUS

Anticii făceau distincția între *religens*, omul pios, și *religiosus*, superstițiosul, cel care păcătuia prin exces de scrupul religios.

RELIGIO, RELIGERE

Sensul exact al acestui cuvânt pendulează între două ipoteze: proveniența din verbul *relegere* (sau *religare*).

Proveniența din *relegere* (compus al lui *legere*) este stabilită de Cicero în *De natura deorum*: *Qui autem omnia quae ad cultum deorum pertinerent diligenter retractarent et tamquam relegerent, sunt dicti religiosi ex relegendo* (Cei ce revizuiesc cu atenție tot ceea ce ține de cultul zeilor, și o fac ca și cum ar selecta totul din nou, sunt numiți scrupuloși – *religiosi* -, de la actul de a selecta cu scrupulozitate – *relegere* – gesturile lor).

SUMMANUS

(*Submanus* – zeul din nori), veche divinitate sabină a întinericului și fenomenelor atmosferice nocturne (îndeosebi fulgerele), preluată în mitologia romană și asociată cultului lui Jupiter; i se consacră un templu și o sărbătoare anuală, la 20 iunie, când i se închinău prăjituri (*summanalia*) de forma roților carului celest al lui Jupiter.

SUPERSTITIO (superstiția)

Viziunea raționalistă a romanilor a stabilit de timpuriu distincția între religie, scrupulul religios, religiozitatea autentică și forma ei degradată și perversă – superstiția. Anticii – cum se menționează și mai sus, făceau distincția între *religens*, omul pios, și *religiosus*, superstițiosul, cel care păcătuia prin exces de scrupul religios.

VISELE VERIDICE

Deosebirea dintre visele veridice și cele amăgitoare apare pentru prima dată la Homer (*Odiseea*), în cunoscuta alegorie a porților de fildeș și de corn:

„Dar Penelopa-i zise: Îngăimate

Și fără de rost sunt visele, străine,

Și-arareori se izbândesc la oameni.”

(trad. G. Murnu).

VERSURILE SIBILINE

(*Sibyllini versus* sau *libri*):

colecție de profeții antice versificate, originară din Erythrea (Asia Mică), ajunsă pe pământul italic, la Cumae (colonie grecească sud – italică), de unde au fost aduse la Roma de *Sybilla Cumana* (Sibila din Cumae, preoteasa lui Apollo), vândute regelui Tarquinius Superbus și date apoi în paza unor custozi și interpreți, inițial în număr de 2 (dunoviri), apoi de 10 (decemviri), deveniți 15 pe vremea lui Sulla (quindecemviri).

Se consideră că aceste cărți conțineau toate oracolele apolinice, adaptate istoriei Romei, și senatul roman recomanda consultarea lor doar în împrejurări deosebit de grave, când era în joc destinul cetății.

Sursă:

Marcus Tullius Cicero, *Despre divinație* (De divinatione). Traducere de Gabriela Haja și Mihaela Paraschiv. Studiu introductiv și note de Mihaela Paraschiv. Editura Polirom, Iași, 1998